

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Наказ департаменту освіти і науки
Рівненської обласної державної
адміністрації

від 30.06.2026 р. № 04

від 31.07.2026 №166

Валентина БОБРОВСЬКА

«Пізнаємо світ разом»

Навчальна програма з позашкільної
освіти соціально-реабілітаційного
напряму

Основний рівень

2 роки навчання

м. Рівне – 2026

Розробник: БОБРОВСЬКА Валентина – методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

Рецензенти:

САМУСЬ-УЗДОВСЬКА Надія – методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

СОКАЛЬ Валентина – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету водного господарства та природокористування НУВГП

Пояснювальна записка

Сучасні умови життя в Україні, зокрема наслідки стресу, соціальної ізоляції, вимушеного переселення чи травматичних подій, підвищують потребу дітей у підтримці, соціалізації та відновленні емоційного стану. Сприяти соціальній адаптації дітей шляхом розвитку навичок спілкування, розширення кругозору та формування позитивного емоційного досвіду через пізнання світу.

Навчальна програма є соціально-реабілітаційного напрямку та спрямована виховати гармонійно-розвинену особистість, розкрити потенційні можливості кожної дитини, сприяти цілісному та різнобічному розвитку вихованців, зокрема, пізнання дітьми рідного краю, природного розмаїття та історико-культурного надбання міста (села) Рівненської області та України.

Метою програми є розвиток у дітей спеціальних компетентностей, наскрізних умінь і психофізичних якостей, необхідних для успішної самореалізації.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

Пізнавальна компетентність – передбачає розвиток уміння спостерігати за навколишнім середовищем, аналізувати явища природи та суспільства, здобувати нові знання про рідний край, Україну та світ; формування інтересу до пізнання, допитливості та дослідницьких навичок.

Практична компетентність – полягає у формуванні вмінь застосовувати набуті знання у повсякденному житті, виконувати практичні завдання, брати участь у творчих проєктах, орієнтуватися в простих життєвих ситуаціях, дотримуватися правил безпеки.

Творча компетентність – спрямована на розвиток уяви, фантазії, креативного мислення, здатності до самовираження через різні види діяльності (малювання, ігри, інсценування, проєкти), формування естетичного смаку.

Соціальна компетентність – передбачає розвиток навичок спілкування, співпраці, взаємодії в колективі, формування вміння працювати в команді, вирішувати конфлікти, проявляти толерантність, повагу та відповідальність.

Програма адаптована до сучасних вимог, побудована за принципом індукції (від простого до складного) і розрахована на 2 роки навчання – основний рівень – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень. Програмою передбачається навчання дітей та молоді віком 6 –12 років.

Програма спрямована на формування системного мислення, поглиблення знань, умінь і навичок з психології, екології та географії.

Заняття гуртка організовуються як теоретичні, так і практичні. Тривалість занять визначається з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження і складає в академічних годинах (35-45 хвилин).

На заняттях гуртка застосовуються різноманітні форми та методи навчання в залежності від віку гуртківців. Серед них: пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, ілюстрація, дискусія та ін.), репродуктивні (відтворювальні), тренінгові (розвиток знань, набуття вмінь та навичок), дискусійні, проблемно-пошукові (дослідницькі, пошукові) методи навчання. Доцільними є міні-лекції, обговорення, діалог, рефлексія, перегляд відео, аналіз матеріалів, групові та рольові ігри, вікторини, брейн-ринги, інформування, роз'яснення, приклади, переконання, розв'язання ситуацій тощо.

Перевірка компетентностей вихованців здійснюється під час проведення практичних занять у формі інтелектуальних змагань, конкурсів. Розподіл годин за розділами - орієнтовний. Теми подані у порядку зростання складності матеріалу.

Основний рівень, перший рік навчання

Навчально-тематичний план

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
1. Вступне заняття	1	1	2
2. Особистість і взаємодія в колективі	37	45	82
2.1. Роль особистості в колективі та форми співпраці	6	10	16
2.2. Спілкування через взаємодію. Засоби комунікації	16	20	36
2.3. Емоції людини та їх вплив на поведінку і спілкування	15	15	30
3. Людина і природне середовище	18	36	54
3.1. Взаємозв'язок людини і природи	14	28	42
3.2. Природа як джерело творчого натхнення	4	8	12
4. Рідний край і Україна як простір життя, культури та пізнання	22	44	66
4.1. Мандрівка рідним краєм: природні умови, ландшафти та особливості території	14	28	42
4.2. Україна як географічний і культурний простір	8	16	24
5. Підсумок	-	12	12
	78	138	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год)

Теоретична частина. Знайомство з вихованцями. Мета та завдання гуртка. Техніка безпеки в закладі позашкільної освіти та на занятті гуртка.

Практична частина. Гра-знайомство «Давайте дружити». Гра-руханка в парах «Незвичайний привіт».

2. Особистість і взаємодія в колективі (82 год)

2. 1. Роль особистості в колективі та форми співпраці (16 год)

Теоретична частина. Я і мої друзі (хто такий друг, як дружити). Наш гурток – це команда (що таке колектив). Правила дружби і доброти. Як не сваритися: що таке конфлікт. Добрі слова і чарівні слова. Вмію слухати і чути. Ми різні, але ми разом.

Практична частина. Ігри: на згуртування «Ми команда», на групування «Молекули», на розвиток довіри «Чарівний клубок». Вправа «Скажи комплімент другу». Гра «Впізнай емоцію» (міміка, малюнки). Рольова гра «Помиримось». Вправи «Чарівні слова в дії». Командна творча робота (малюнок «Наш дружній колектив»). Створення плаката «Правила нашої дружби».

2. 2. Спілкування через взаємодію. Засоби комунікації (36 год)

Теоретична частина. Що таке спілкування і чому воно важливе. Різні види спілкування: слова, жести, міміка. Дружні слова та добрі вчинки. Як розповісти про свої почуття. Як слухати інших і чути їх. Емоції у спілкуванні: радість, сум, здивування. Як домовлятися і знаходити компроміс. Що таке ввічливість і правила поведінки з друзями. Чому важливо працювати в команді. Роль підтримки і допомоги у взаємодії. Як висловлювати власну думку спокійно. Що таке дружба і як її зберегти. Різні точки зору і як їх поважати.

Практична частина. Гра-знайомство «Мій друг – це я». Вправа «Скажи добре слово». Мімічні ігри «Впізнай емоцію». Рольова гра «Як поділитися

почуттями». Ігри на активне слухання «Слухаю і повторюю». Вправа «Домовляємося разом». Командні ігри «Будуємо разом» та «Знайди своє місце». Ігрові тренінги для взаєморозуміння «Кельтське колесо» та «Чарівні слова в дії». Вправа «Похвали друга». Міні-проект «Моя команда» (спільний малюнок, колаж). Гра «Я – лідер, я – друг» (рольові сценарії). Вправа «Мова тіла: покажи емоцію». Ігрове вирішення конфлікту «Хто правий, хто помиляється?». Командна гра «Знайди разом рішення». Творча гра «Скажи, що відчуваю» (малюнки, пантоміма). Вправи на уважність до інших «Хто що робить?», «Що зникло?». Рольові ігри «Як запросити друга до гри», «Хто я?».

2. 3. Емоції людини та їх вплив на поведінку і спілкування (30 год)

Теоретична частина. Що таке емоції і навіщо вони потрібні. Основні емоції: радість, сум, страх, злість, здивування. Як розпізнавати емоції на обличчі. Як емоції впливають на наше тіло. Чому всі емоції важливі (немає «поганих» емоцій). Як змінюється настрій протягом дня. Що викликає різні емоції (ситуації та події). Як говорити про свої почуття. Дружба і емоції: як розуміти інших. Що таке співчуття (емпатія). Як поводитися, коли ти злишся. Страх: коли він корисний, а коли ні. Радість і вдячність у житті дитини. Як підтримати друга, коли йому сумно. Самоконтроль: як керувати своїми емоціями

Практична частина. Малюємо свої емоції різними кольорами. Гра «Вгадай емоцію» (міміка та жести). Створення «термометра настрою». Ліплення емоцій із пластиліну. Казкотерапія: вигадування історій про емоції. Рольові ігри (як діяти в різних емоційних ситуаціях). Вправа «Мій настрій сьогодні» (щоденник емоцій). Створення масок емоцій. Дихальні вправи для заспокоєння. Гра «Що б ти зробив?» (розбір ситуацій). Колаж «Що робить мене щасливим». Вправа «Скринька радості». Інсценування казок з акцентом на емоції героїв. Рухлива гра «Покажи емоцію тілом». Вправа «Комплімент другу» (розвиток позитивних емоцій). Екскурсія до Рівненського академічного обласного театру ляльок.

3. Людина і природне середовище (54 год)

3.1. Взаємозв'язок людини і природи (42 год)

Теоретична частина. Форма нашої планети. Сонце – основа життя на Землі. Глобус – модель Землі. Обертання Землі навколо своєї осі. Зміна дня і ночі. Рух Землі навколо Сонця. Пори року. Організація спостережень за природою. Народні прикмети про погоду. Горизонт. Сторони горизонту. Компас. План та карта. Різноманітність природи України. Краєвиди рідного краю. Основні форми поверхні: рівнини, височини, гори, низовини. Вода в природі. Явища природи: туман, веселка, дощ, сніг, грім та ін. Природні катаклізми: землетруси, виверження вулканів, повені. Погода. Живе і неживе. Значення рослин для існування природного довкілля. Ліс — цінний дар природи. Види лісів рідного краю. Рослинний світ лісів. Лікарські рослини. Рослини – символи українців. Тваринний світ лісів. Спосіб життя тварин. Важливість тварин у природі. Тварини – символи українців. Червона книга України.

Практична частина. Розмова в дружньому колі «Загадки природи» (за порами року). Читання художніх творів про пори року. Замальовка пейзажів рідного краю. Обговорення казок: «Подарунок Землі», «День і ніч». Психогімнастика «Дерево». Гра-імітація «Звуки природи». Дидактична гра «Жива і нежива природа». Гра «Що зайве?», «Так чи ні», «Як ти можеш допомогти природі?». Експерименти: «Сонячне тепло», «Земне тяжіння», «День і ніч», «Що живе, а що неживе?». Перегляд та обговорення відеофільмів про тваринний та рослинний світ. Перегляд та обговорення мультимедійних презентацій: «Пори року», «День і ніч». Знайомство з фізичною картою світу. Відео журнал «Як рухається Земля». Заочна подорож «Краса рідної землі». Брейн-ринг «Природа в загадках, прислів'ях, приказках, віршах». Гра естафета «Вгадай чий голосок», Віртуальна подорож «Заповідні місця Рівненщини». Гра-подорож «Вивчаємо рослинний, тваринний світ нашого краю та України» Краєзнавча вікторина.

3.2. Природа як джерело творчого натхнення (12 год)

Теоретична частина. Що таке природа (ліс, річка, небо, тварини,

рослини). Які звуки, кольори та запахи є в природі. Як природа змінюється (пори року, погода). Як природа впливає на наші настрої (заспокоює, радує)

Практична робота. Малювання «Мій улюблений куточок природи». Аплікація з природних матеріалів. Гра «Знайди в природі». Ліплення «Тварини з лісу». Створення «дерева настрою». Вправа «Звуки природи». Прослуховування або відтворення звуків (вітер, дощ, птахи). Колективна робота «Великий ліс». Створення спільної картини або панно всією групою. Малювання пальчиками «Дощ і сонце». Вправа «Маленькі дослідники».

4. Рідний край і Україна як простір життя, культури та пізнання

4. 1. Мандрівка рідним краєм: природні умови, ландшафти та особливості території (42 год)

Теоретична частина. Наше місто (село) на карті України. Легенди про заснування міста (села). Найдавніші свідчення про місто (село). Знайомство з топонімами вулиць, урочищ міста (села). Розвиток мистецтва міста (села). Розвиток освіти міста (села). Розвиток виробництва міста (села). Видатні особистості міста (села).

Практична частина. Перегляд відеороликів: «Рівненська дитяча залізниця», «Тролейбусні маршрути міста», «Найбільші промислові виробництва міста». Цикл «У пошуках легенд» (21 відеоролик). Конкурс «Що я знаю про відомих людей міста(села). Гра-руханка «Світлофор». Екскурсія до Рівненського обласного краєзнавчого музею та до Рівненської дитячої залізниці.

4.2. Україна як географічний і культурний простір (24 год)

Теоретична частина. Україна на карті світу. Наші сусіди. Символи держави. Київ – столиця нашої Батьківщини. Найбільші міста України. Адміністративний поділ Рівненської області. Літописні міста рідного краю. Архітектурні скарби рідного краю. Розвиток культури, мистецтва. Пам'ятки писемності. Українська рідна мова. Українські народні казки, ігри. Письменники рідного краю. Література про рідний край. Сонцепоклонство. Вода у віруваннях українців. Демонологія. Християнство. Біблія. Народні обряди і традиції. Землеробство і скотарство. Домашні промисли і ремесла.

Національний одяг. Транспорт і засоби пересування. Сезонний транспорт. Конструктивні елементи світлиці, їх призначення та функції. Господарські споруди.

Практична частина. Робота з картою: визначення меж області на карті України. Гра-подорож «Я малюю Україну». Вікторина «Чи знаєш ти свій рідний край?». Перегляд відео фільмів «Сім чудес України», «Сім чудес Рівненщини». Усний журнал «Історичні і архітектурні пам'ятки Рівненщини. Читання творів письменників рідного краю, конкурс юних декламаторів «Мова рідна-слово рідне», творчий проєкт-дослідження «Тарас Шевченко на Рівненщині», усний журнал «Дочка Прометея». Перегляд мультфільмів за сюжетами міфології. Ігри-пантоміми: «Види транспорту», «Вгадай професію». «А вже колядка різдвяна дзвенить у вікно». «Великодній кошик». Свято Матері. «А вже Покрова відцвіла». «Хто, хто Миколая любить...». Замальовка транспорту. «Хата моя, біла хата». «Бабусина скриня».

5. Підсумок (12 год)

Практична частина. Підсумкова гра-подорож станціями: «Земля», «Україна», «Рівне», «Мій дім», «Я». «Моя велика книга відкриттів». Таємниці природи: я знаю і покажу». «Подорож у країну емоцій». «Секрети справжньої дружби» (взаємодія, доброта, підтримка). «Моя родина — моя сила». «Школа безпеки для розумників». «Навколо світу за 60 хвилин». «Я — маленький дослідник!». «Фестиваль творчих ідей». «У гостях у світу тварин» (узагальнення знань про тварин). «Погода розповідає свої секрети». «Свято наших досягнень» (підсумкове заняття з нагородами).

Основний рівень, другий рік навчання

Навчально-тематичний план

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
1. Я, спілкування та взаємини з людьми	32	34	66
1.1. Особистісні цінності та життєві орієнтири	12	12	24
1.2. Комунікація в повсякденному житті та вирішення конфліктів	14	16	30
1.3. Добрі справи та взаємодопомога як прояв людяності	6	6	12
2. Природа навколо нас і турбота про неї	28	50	78
2.1. Дослідження природи та природних явищ	16	26	42
2.1. Природоохоронна діяльність і бережливе ставлення до довкілля	6	12	18
2.3. Творча майстерня: природа як джерело ідей і натхненн	6	12	18
3. Подорожі, туризм і пізнання світу	33	39	72
3.1. Основи туризму та правила безпечних подорожей	19	23	42
3.2. Подорожі світом і знайомство з різними країнами	14	16	30
	93	123	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Я, спілкування та взаємини з людьми (66 год)

1.1. Особистісні цінності та життєві орієнтири (24 год)

Теоретична частина. Що означає бути особистістю. Унікальність кожної людини. Моя індивідуальність. Самооцінка. Мій характер. Риси характеру. Як формується характер. Сильні та слабкі сторони. Самоаналіз. Мій внутрішній світ. Думки, переживання. Чому важливо розуміти себе. Мої цінності. Що для мене важливо (дружба, сім'я, чесність). Мої інтереси та цілі. Хобі. Мрії та перші життєві цілі. Самооцінка і впевненість. Спілкування з іншими. Вербальне і невербальне спілкування. Я і мої вчинки. Відповідальність. Я в суспільстві. Повага, толерантність.

Практична робота. Вправа «Моє Я». Гра «Я унікальний, бо...». Тест «Який у мене характер?». Вправа «Мої сильні сторони». Рольова гра «Емоції в дії». Щоденник настрою. Вправа «Мої цінності». Колаж «Моє майбутнє». Гра «Комплімент по колу». Вправа «Активне слухання». Ситуаційні задачі «Що б я зробив?» Проєкт «Книга про мене».

1. 2. Комунікація в повсякденному житті та вирішення конфліктів (30 год)

Теоретична частина. Що таке спілкування. Види спілкування. Слова, жести, міміка. Правила гарного спілкування. Ввічливість, повага. Активне слухання. Емоції у спілкуванні. Що таке конфлікт. Причини конфліктів. Види конфліктів. Дружні, сімейні, шкільні. Поведінка в конфлікті. Агресія, уникнення, компроміс. Мирне вирішення конфліктів. Компроміс і співпраця. Емпатія. Булінг і як йому протистояти. Дружба і взаєморозуміння. Я у спілкуванні. Самооцінка у взаємодії з іншими.

Практична робота. Гра «Знайомство». Вправа «Передай повідомлення». Гра «Мова без слів». Вправа «Хороший слухач». Гра «Вгадай емоцію». Вправа «Я-повідомлення». Перефразування фраз без образ. Рольова гра «Конфлікт у класі». Вправа «Причини конфліктів». Гра «Знайди рішення». Вправа

«Компроміс». Гра «Міст дружби». Вправа «Постав себе на місце іншого». Обговорення «Що таке булінг?». Аналіз ситуацій. Гра «Компліменти». Розвиток позитивного спілкування.

1. 3. Добрі справи та взаємодопомога як прояв людяності (12 год)

Теоретична частина. Що таке добрі справи. Чому допомагати іншим важливо. Чому маленькі вчинки важливі. Як навіть невелика допомога змінює світ. Види допомоги. Допомога людям, тваринам, природі. Як обрати свою справу. Вибір того, чим ти можеш допомогти. Робота в команді. Як співпрацювати та розподіляти обов'язки. Відповідальність та етика. Дотримання правил і повага до інших.

Практична частина. Вправа «Я можу допомогти». Діти складають список добрих справ, які можуть зробити самі або разом. Гра «Команда добрих справ». Розподіл ролей та завдань у групі. Еко-акція «Чистий двір / парк». Прибирання території та сортування сміття. Проєкт «Допомога тваринам» Виготовлення годівничок або іграшок для тварин. Міні-проєкт «Добрі справи для старших». Створення листівок, малюнків або привітань для родини, сусідів чи літніх людей. Презентація проєктів.

2. Природа навколо нас і турбота про неї (78 год)

2.1. Дослідження природи та природних явищ (42 год)

Теоретична частина. Що таке природа. Жива і нежива природа. Об'єкти живої природи. Рослини, тварини, люди. Об'єкти неживої природи. Вода, повітря, каміння, ґрунт. Пори року. Ознаки кожної пори. Погода і її складові. Температура, вітер, опади. Вода в природі. Кругообіг води. Повітря і його значення. Чому воно необхідне. Ґрунт і його властивості. Значення для рослин. Рослини. Будова і види. Деревя, куші, трави. Відмінності. Тварини. Дикі і домашні. Ланцюги живлення. Комахи. Птахи. Осілі і перелітні. Людина і природа. Вплив людини. Охорона природи. Червона книга. Природні явища. Гроза, вітер, дощ. Природа рідного краю. Дослідники природи.

Практична робота. Гра «Жива чи нежива природа». Спостереження за природою. Екскурсія в парк. Вправа «Пори року». Створення колажу.

Щоденник погоди. Щоденні записи. Дослід «Випаровування води». Спостереження Дослід «Повітря є всюди». Простий експеримент. Вивчення ґрунту. Розгляд, дотик, порівняння. Посадка рослини. Догляд і спостереження. Визначення рослин. Робота з картками. Гра «Хто де живе». Середовище існування. Складання ланцюгів живлення. Робота в групах. Спостереження за комахами. Безпечне дослідження. Виготовлення годівнички. Допомога птахам. Модель екосистеми. Малюнок або макет. Вправа «Як люди шкодять природі». Еко-акція «Чисте подвір'я». Прибирання території. Гра «Вгадай явище природи». Опис і відгадування. Проєкт «Природа мого краю». Підсумковий квест «Юний дослідник». Екскурсія до Рівненського зоопарку

2.2. Природоохоронна діяльність і бережливе ставлення до довкілля (18 год)

Теоретична частина. Що таке природоохоронна діяльність. Чому потрібно берегти природу. Забруднення довкілля. Види забруднення (повітря, вода, ґрунт). Причини забруднення. Вплив людини на природу. Наслідки для природи і людини. Сортування сміття. Правила і значення. Переробка відходів. Що можна переробити. Економія ресурсів. Вода, електроенергія, папір. Охорона рослин і тварин. Червона книга. Заповідники і національні парки. Екологічна культура. Правила поведінки в природі. Другорядне використання речей. Апсайклінг (повторне використання). Еко-звички у повсякденному житті. Глобальні екологічні проблеми. Волонтерство і допомога природі. Моя роль у збереженні природи. День Землі та екологічні події. Підсумок: я — друг природи.

Практична робота. Еко-акція «Чисте подвір'я». Прибирання території школи або парку. Сортування сміття. Практичне розділення відходів. Гра «Куди викинути?» Створення еко-плакатів. Виготовлення виробів з вторинної сировини. Проєкт «Моє еко-життя». Екологічний патруль. Спостереження за чистотою території. Акція «Збережи дерево». Економія паперу. Посадка рослин або квітів. Догляд за рослинами. Виготовлення годівничок. Еко-гра «Добре чи погано для природи». Вправа «Еко-звички». Складання власного списку. Проєкт

«Друге життя речей». Екологічна виставка. Флешмоб «Я бережу природу». Міні-дослідження «Скільки сміття ми створюємо». Підсумковий проєкт «Ми — друзі природи».

2.3.Творча майстерня: природа як джерело ідей і натхнення (18 год)

Теоретична частина. Що таке творча майстерня. Вступ: що ми можемо створювати та досліджувати. Джерела ідей. Як знаходити натхнення. у навколишньому світі. Види творчих робіт. Малюнки, аплікації, моделі, макети. Як обрати тему для майстерні. Від простого до складного, що цікаво дітям. Планування творчого проєкту. Що робимо, у якій послідовності. Пошук матеріалів та ресурсів. Папір, картон, кольорові олівці, природні матеріали. Робота в команді. Допомога один одному, спільні проєкти. Оформлення та представлення роботи. Макети, плакати, моделі, колажі. Презентація своїх робіт Як показати результат і розповісти про нього.

Практична частина. Вправа «Моя ідея». Кожна дитина малює або описує, що хоче створити. Мозковий штурм ідей Обговорення ідей у групі. Складання плану роботи Які матеріали потрібні, хто що робить. Розподіл ролей у команді Хто малює, хто клеює, хто презентує. Пошук і підготовка матеріалів. Створення виробів або макетів. Репетиція презентації роботи. Презентація. Обговорення та підсумок роботи. Екскурсія до Алеї кованих фігур.

3. Подорожі, туризм і пізнання світу (73 год)

3.1. Основи туризму та правила безпечних подорожей (42 год)

Теоретична частина. Що таке туризм. Види туризму (пішохідний, велосипедний, водний). Чому люди подорожують. Відпочинок, пізнання світу, здоров'я. Правила безпечної поведінки в природі. Підготовка до походу. Туристичне спорядження. Рюкзак, намет, одяг. Як правильно зібрати рюкзак Орієнтування на місцевості. Сторони світу. Компас і карта. Орієнтування без компаса. Сонце, мох, природні ознаки. Правила поведінки в лісі. Небезпеки в природі. Тварини, комахи, рослини. Погодні умови і безпека. Дощ, гроза, спека. Вогонь у природі. Як безпечно розводити багаття. Вода і безпека. Перша допомога. Основні дії при травмах. Гігієна в поході. Екологічна поведінка.

Командна робота в поході. Надзвичайні ситуації. Підсумок: безпечний турист.

Практична робота. Гра «Я турист» Вправа «Збери рюкзак». Вибір необхідних речей. Сортування «Можна / не можна». Поведінка в природі. Практика пакування рюкзака. Як правильно скласти речі. Орієнтування в класі. Знаходження сторін світу. Робота з картою. Простий план місцевості. Гра «Знайди шлях». Виконання маршрутів. Вправа «Орієнтування за сонцем». Рольова гра «Ми в лісі». Гра «Небезпека чи ні?». Визначення ризиків. Вправа «Що робити, якщо...». Аналіз ситуацій. Імітація погодних умов. Як діяти в різних ситуаціях. Навчання розкладання «багаття» (умовно). Вправа «Безпека біля води». Обговорення та інсценування. Практика першої допомоги (базова). Гра «Чистий турист». Правила гігієни. Еко-гра «Збережи природу». Сортування сміття. Командна гра «Похід». Розподіл ролей. Сценарій «Я загубився». Алгоритм дій. Підсумкова гра-квест «Юний турист».

3.2. Подорожі світом і знайомство з різними країнами (30 год)

Теоретична частина. Що таке подорож. Види подорожей. Материки і океани. Загальне уявлення про Землю. Карта і глобус. Як їх читати. Країни світу. Що таке країна. Континент Європа. Основні країни та особливості. Континент Азія. Культура і традиції. Континент Африка. Природа і тварини. Північна і Південна Америка. Відмінності Австралія і Антарктида. Особливості материків. Культура народів світу. Традиції, одяг, звичаї. Мови світу. Різноманіття мов. Транспорт у подорожах. Літак, поїзд, корабель. Правила поведінки туриста. Безпека під час подорожей. Мрії про подорожі.

Практична робота. Гра «Куди я хочу поїхати». Діти розповідають про мрії. Робота з картою. Знаходження материків. Виготовлення «свого глобуса» (аплікація). Творча робота. Гра «Знайди країну». Робота з картками. Міні-проект «Країна Європи». Презентація Гра «Традиції народів». Відгадування по опису. Малювання «Африканські тварини». Вправа «Чим відрізняються материки». Порівняння Гра «Хто де живе». Континенти і тварини. Вправа «Привіт різними мовами.» Вивчення простих слів. Гра «Види транспорту». Сортування. Рольова гра «Я турист». Ситуації в подорожі. Вправа «Безпечна подорож». Обговорення

правил. Створення маршруту. Малювання подорожі .Підсумковий проєкт «Моя подорож мрії».

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Після завершення навчання за програмою гуртка у здобувачів освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- мають уявлення про особистісні цінності та їх роль у житті людини;
- знають основні правила ефективного спілкування та способи запобігання і вирішення конфліктів;
- мають уявлення про безпечну поведінку під час туристичних подорожей і мандрівок;
- знають основні природні об'єкти, явища та особливості природи рідного краю і світу;
- мають уявлення про значення природоохоронної діяльності та екологічно відповідальної поведінки;
- знають базові правила організації безпечної діяльності під час практичних занять і подорожей;
- мають уявлення про різноманітність культур і природних зон України та світу;
- розуміють значення добрих справ і соціальної взаємодії у житті людини.

Практична компетентність:

- уміють будувати конструктивне спілкування з однолітками та дорослими;
- уміють працювати в команді під час виконання спільних завдань і проєктів;
- уміють застосовувати правила безпечної поведінки під час туристичних заходів;
- уміють дотримуватися екологічно відповідальної поведінки у повсякденному житті;
- уміють планувати та брати участь у пізнавальних подорожах і екскурсіях;
- уміють виконувати творчі завдання, пов'язані з природою та довкіллям;

- уміють застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях.

Творча компетентність:

- розвивають творче мислення через дослідження природи та навколишнього світу;
- уміють створювати творчі роботи за мотивами подорожей і природних вражень;
- проявляють уяву та креативність у виконанні групових і індивідуальних завдань;
- уміють знаходити нестандартні рішення під час навчальної діяльності;
- розвивають здатність до самовираження через творчі та дослідницькі проекти.

Соціальна компетентність:

- уміють ефективно взаємодіяти в колективі та дотримуватися правил співпраці;
- проявляють відповідальність за спільний результат діяльності;
- уміють поважати думку інших та працювати в команді;
- беруть участь у добрих справах і соціально корисних ініціативах;
- проявляють турботу про довкілля та оточуючих людей;
- уміють дотримуватися правил поведінки під час подорожей і групової роботи.

Емоційно-ціннісна компетентність:

- формують усвідомлену систему особистісних цінностей;
- проявляють позитивне ставлення до людей, природи та світу загалом;
- розвивають емоційну саморегуляцію та навички конструктивного реагування у конфліктних ситуаціях;
- формують емпатію, доброзичливість і відповідальне ставлення до інших;
- усвідомлюють значення безпеки та гармонійної взаємодії з навколишнім світом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Україна. Закон України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
3. Міністерство освіти і науки України. Типові навчальні плани для позашкільних навчальних закладів: наказ від 22.07.2008 № 676 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Міністерство освіти і науки України. Лист щодо методичних рекомендацій з розроблення та оформлення навчальних програм закладів позашкільної освіти від 16.08.2023. URL: <https://mon.gov.ua>
5. Вівчарик М. В. *Рослини і тварини України: дитяча енциклопедія*. Київ : Кристал Бук, 2021. 160 с.
6. Гоулман Д. *Емоційний інтелект* / пер. з англ. Київ : Vivat, 2021. 352 с.
7. *Еко-квести для школярів: природа рідного краю*. Київ : Шкільний світ, 2022. 72 с.
8. Жук І. М. *Енциклопедія природи України для дітей*. Харків : Ранок, 2021. 128 с.
9. Мельничук В. *Навчальна програма з позашкільної освіти соціально-реабілітаційного напрямку «Я пізнаю світ»*. Київ, 2024.
10. *Пізнаємо природу України: розвивальні ігри та квести*. Харків : Пегас, 2022. 80 с.
11. *Рівненщина туристична: інформаційно-довідкове видання*. Рівне : Волинські обереги, 2021. 120 с.
12. *Розвивальні завдання. Природа України*. Харків : УЛА, 2020. 48 с.
13. *Сім чудес України: пізнавальне видання для дітей*. Київ : Основа, 2021. 96 с.
14. *Червона книга України: дитяче адаптоване видання*. Київ : Глобус, 2021. 128 с.

Інтернет-ресурси

15. <https://www.schoollife.org.ua/indyvid-osobystist-indyvidualnist/>
16. <https://ppt-online.org/478455>
17. <https://chcptucourse.pp.ua/page5.html>
18. <https://cprs.kiev.ua/upload/iblock/14f/14fd49dbeafb0886c33b0ca0cbe227f5.pdf>